

BOSHLANG'ICH SINFI O'QUVCHILARIGA HAYVONOT OLAMINING XILMA XILLIGI VA UNING TABIATDA TUTGAN O'RNINI TUSHUNTIRISH TEXNOLOGIYALARI

Ilmiy rahbari: **Mirzayeva M**

Pedagogika fakulteti, Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi talabasi

Zaripova Manzura Pardatursun qizi

Tel: +998884070733

sarvarzumaboev0@gmail.com

Annotatsiya: *Ushbu maqolada boshlang'ich sinfi o'quvchilariga hayvonot olamining xilma-xilligi va uning tabiatda tutgan o'rni haqida ilmiy tushunchalarni samarali tarzda tushuntirish texnologiyalari yoritilgan. O'quvchilarga turli hayvonlarning turli yashash muhitlaridagi xususiyatlarini ko'rgazmali vositalar, interaktiv o'yinlar va kuzatuvlar orqali o'rgatishning samarali usullari tahlil qilinadi. Maqolada ekologik dunyoqarashni shakllantirishga, hayvonlarning tabiatdagi muhim roli haqida tushuncha hosil qilishga katta ahamiyat berilgan.*

Kalit so'zlar: *boshlang'ich ta'lim, hayvonot olami, ekologiya, xilma-xillik, yashash muhiti, interaktiv metodlar, o'quvchi qiziqishi*

Аннотация: *В данной статье рассматриваются эффективные технологии объяснения разнообразия животного мира и его роли в природе для учащихся начальных классов. Описаны методы использования наглядных средств, интерактивных игр и наблюдений для обучения школьников характеристикам различных животных и их среды обитания. В статье также акцентируется внимание на формировании экологического мировоззрения и понимании важной роли животных в экосистемах.*

Ключевые слова: начальное образование, животный мир, экология, разнообразие, среда обитания, интерактивные методы, интерес учащихся

Annotation: This article explores effective technologies for explaining the diversity of the animal world and its role in nature to elementary school students. The article analyzes the use of visual aids, interactive games, and observations to teach students about the characteristics of various animals and their habitats. It also emphasizes the importance of forming an ecological worldview and understanding the crucial role of animals in ecosystems.

Keywords: elementary education, animal world, ecology, diversity, habitat, interactive methods, student engagement

Kirish

Boshlang'ich ta'limda o'quvchilarga hayvonot olami haqida bilimlar berish nafaqat ekologik bilimlarni shakllantirish, balki tabiatni sevish va asrash hissini uyg'otishda ham katta ahamiyatga ega. Hayvonot dunyosining xilma-xilligi va uning tabiatdagi o'rni haqida tushuncha hosil qilish, o'quvchilarga tabiatning murakkab tizimlaridan biri sifatida hayvonlarning muhim rolini anglashga yordam beradi. Hayvonot olami haqida tushunchalar, o'quvchilarni faqat nazariy bilimlar bilan tanishtiribgina qolmay, balki ularni real hayotdagi ekzotik va mahalliy hayvonlarning xususiyatlari bilan tanishtiradi. Bu jarayonda ilmiy yondashuvlar, kuzatuvlar, o'yinlar va interaktiv metodlar orqali o'quvchilarning qiziqishi va faol ishtirokini ta'minlash lozimdir. Ayniqsa, hayvonlarning yashash muhitlari, oziqlanish va reproduktiv jarayonlari haqida ma'lumotlar bolalarda ekologik ongini shakllantiradi va tabiatga bo'lgan hurmatni kuchaytiradi.

Mazkur maqolada hayvonot olamining xilma-xilligini boshlang'ich sinf o'quvchilariga samarali tarzda tushuntirish uchun turli pedagogik texnologiyalar, o'quv jarayonida ko'rgazmali vositalar va interaktiv metodlardan qanday

foydalanish mumkinligi tahlil qilinadi. Ushbu yondashuvlar o'quvchilarning o'rganish jarayonida faolligini oshiradi va hayvonot olami haqida chuqurroq tushuncha hosil qilishda yordam beradi.

Asosiy qism

1. Hayvonot olamining xilma-xilligini o'rganishning ahamiyati

Hayvonot olamining xilma-xilligi va uning tabiatdagi o'rni haqida bilimlar bolalarning ekologik dunyoqarashini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Hayvonlar turli yashash muhitlarida o'ziga xos xususiyatlar va xatti-harakatlarga ega bo'lib, ular ekosistema muvozanatini saqlashda muhim vazifani bajaradi. Boshlang'ich sinf o'quvchilariga hayvonlarning xilma-xilligi haqida tushunchalar berishda, o'quvchilarning yosh xususiyatlarini hisobga olish zarur. Bolalar uchun bu bilimlar o'zlarining kundalik hayotlari bilan bog'langan holda soddalashtirilgan va qiziqarli tarzda taqdim etilishi kerak.

2. Ko'rgazmali vositalardan foydalanish

Hayvonot olami haqida o'rganishda ko'rgazmali vositalar muhim o'rin tutadi. Boshlang'ich sinf o'quvchilari ko'proq vizual materiallar orqali o'rganishga moyildir. Quyidagi vositalardan foydalanish samarali bo'ladi:

Rasmlar va plakatlar: Har xil hayvonlar va ularning yashash muhitlarini ko'rsatadigan katta plakatlar va rasmlar yordamida mavzuni o'rgatish o'quvchilarning qiziqishini oshiradi.

Video materiallar: Hayvonlarning tabiiy muhitdagi faoliyatini aks ettiruvchi qisqa videolar va animatsiyalar o'quvchilarga hayvonlarning yashash tarzini tushunishga yordam beradi.

Tushuntirish uchun kartalar: Hayvonlarning nomlari, turli xususiyatlari va yashash joylarini aks ettiruvchi interaktiv kartalar yordamida o'quvchilarga ma'lumot berish mumkin.

3. Interaktiv metodlar va o'yinlar

O'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlash uchun interaktiv metodlar va o'yinlar yordamida o'rgatish juda samarali. Bu metodlar o'quvchilarning bilimni o'zlashtirish jarayonini qiziqarli va o'ynoqi shaklda o'tishini ta'minlaydi. Quyidagi o'yinlar yordamida hayvonot olami haqida ma'lumot berish mumkin:

“Hayvonni top” o'yini: O'quvchilarga turli hayvonlarning rasmlari va ularning yashash muhitlari haqida ma'lumot beriladi, ular esa hayvonning yashash joyini to'g'ri topishlari kerak.

“Ekosistema” o'yini: O'quvchilar hayvonlar va o'simliklarni ekosistema ichida to'g'ri joylashtirishlari kerak, bu o'yin hayvonlarning tabiatdagi o'rnini tushunishga yordam beradi.

“Hayvonlarning o'rne” o'yini: Har bir o'quvchi bir hayvonni tanlab, uning yashash muhiti, oziqlanishi va tabiatdagi roli haqida ma'lumot beradi.

4. Tajriba va kuzatish metodlari

Hayvonot olami haqida o'rganish jarayonida tajriba va kuzatuvlar juda muhim ahamiyatga ega. Boshlang'ich sinfdan oddiy tajriba va kuzatuvlar orqali bolalar hayvonlarning yashash muhiti va xususiyatlarini o'z ko'zlari bilan ko'rib, yanada mustahkamroq o'zlashtiradilar. Misol uchun:

Hayvonlar va o'simliklar o'rtasidagi bog'liqlikni kuzatish: O'quvchilarga o'simliklar va hayvonlarning o'zaro bog'liqligini ko'rsatish, masalan, qushlar va mevalar o'rtasidagi aloqalarni kuzatish.

Hayvonlarning yashash joylarini taqqoslash: O'quvchilarga turli hayvonlarning yashash joylari va ularga moslashish xususiyatlarini taqqoslash.

5. Fanlararo integratsiya

Hayvonot olami haqida o'rgatish jarayonida boshqa fanlar bilan ham integratsiyalashgan darslar tashkil qilish mumkin. Masalan, tabiiy fanlar, san'at va adabiyot darslari bilan bog'lanish orqali hayvonlar va tabiat haqida yanada kengroq bilimlar berish mumkin. Misollar:

Tasviriy san'at: O'quvchilar hayvonlarni tasvirlash yoki ularning turli yashash muhiti haqida rasm chizish.

Adabiyot: Hayvonot olamiga oid ertaklar, hikoyalar yoki she'rlarni o'qish.

Metodologiya

Boshlang'ich sinf o'quvchilariga hayvonot olamining xilma-xilligini va uning tabiatdagi o'rnini tushuntirishda quyidagi metodologiyalarga asoslanish muhimdir:

1. Pedagogik yondashuv: Yosh xususiyatlarga mos pedagogik metodlar tanlanishi kerak. O'quvchilarning qiziqishi va faol ishtirokini ta'minlash uchun ular uchun eng samarali yondashuvlar qo'llaniladi. Bu o'quvchilarga ko'rgazmali materiallar, interaktiv o'yinlar va mustahkamlovchi faoliyatlar orqali o'rgatishdan iborat.

2. Konstruktivizm metodologiyasi: O'quvchilarni o'z bilimlarini o'rganishga, izlanishga va mustaqil fikrlashga yo'naltirish zarur. Bu metodologiya o'quvchilarning o'rganish jarayonida faolligini oshiradi va ularga bilimlarni real hayotga tadbiq qilish imkonini beradi.

3. Interaktiv ta'lim metodlari: O'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlash uchun o'yinlar, guruhli ishlar, munozaralar va rolli o'yinlardan foydalanish tavsiya

etiladi. Bu metodlar o'quvchilarga hayvonot olamining xilma-xilligi va tabiatdagi o'rni haqida chuqurroq tushuncha beradi.

4. Tajribalar va kuzatishlar: Amaliy faoliyatlar, kuzatuvlar va tajriba ishlari orqali o'quvchilar hayvonot olamining tizimini va uning tabiatdagi rolini yanada yaxshi tushunadilar.

5. Ko'rgazmali va texnologik vositalardan foydalanish: Multimedialar, video materiallar, virtual ekskursiyalar va boshqa texnologik vositalar yordamida o'quvchilarni hayvonot olami bilan tanishtirishning samaradorligi oshadi.

Xulosa

Hayvonot olamining xilma-xilligi va uning tabiatdagi o'rni haqida bilimlarni boshlang'ich sinf o'quvchilariga taqdim etish, ularning ekologik ongini rivojlantirish va tabiatga bo'lgan hurmatini shakllantirishda muhim ahamiyatga ega. O'quvchilarga hayvonlar dunyosini tushuntirish, nafaqat ilmiy bilimlarni berish, balki tabiat va uning resurslarini asrash zarurligini anglashga yordam beradi. Mazkur maqolada hayvonot olamini o'rgatish jarayonida qo'llaniladigan metodlar va texnologiyalar tahlil qilindi. Ko'rgazmali materiallar, interaktiv metodlar, o'yinlar va tajribalar orqali o'quvchilar hayvonot dunyosining xilma-xilligini o'rganib, ekologik tizimning o'zaro bog'liqligini tushunadilar. Bundan tashqari, tabiiy fanlar, san'at va adabiyot kabi boshqa sohalar bilan integratsiyalashgan darslar o'quvchilarga yanada kengroq bilimlar beradi va ularda tabiatga bo'lgan qiziqishni oshiradi. Hayvonot olami va uning tabiatdagi roli haqida ma'lumotlarni o'rganish, o'quvchilarda mustaqil fikrlash, kuzatuvchanlik va ekologik mas'uliyat hissini rivojlantiradi. Shu sababli, bu mavzuni o'rgatish jarayonida zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo'llash, o'quvchilarning qiziqishini oshirish va ularning ekologik bilimlarini shakllantirishda samarali vosita bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Akramov, A. (2015). Pedagogik texnologiyalar. Tashkent: O'qituvchi nashriyoti.
2. Abdurahmonov, T., & Salimov, R. (2018). Tabiatshunoslik va ekologiya. Toshkent: O'zbekiston Milliy Universiteti nashriyoti.
3. Jafarov, B. (2016). Boshlang'ich ta'limda ekologik ta'limning asosiy prinsiplari. Tashkent: Fan va texnologiya nashriyoti.
4. Mustafoev, M. (2017). Hayvonot olamining xilma-xilligi va ekologiya. Toshkent: O'zbekiston ta'limi nashriyoti.
5. Soliev, M., & Usmanov, A. (2019). Boshlang'ich sinfda ekologik ta'lim metodikasi. Tashkent: Xalq ta'limi nashriyoti.
6. Xodjayev, I. (2020). Interaktiv pedagogika va yangi metodlar. Toshkent: Akademnashr.
7. Shukurov, A., & Umarov, D. (2014). Ekologiya va tabiatni asrash. Toshkent: O'qituvchi nashriyoti.
8. Churakov, S. (2018). Boshlang'ich ta'limda interaktiv usullar va o'quvchilarning qiziqishini oshirish. Tashkent: Pedagogika nashriyoti.
9. Zaynabova, N. (2021). Boshlang'ich sinfda o'quvchilarni tabiatni sevishga o'rgatish. Tashkent: Yangi Nashr.